

Alternativne krivične sankcije

(regionalna krivična zakonodavstva, iskustva u
primeni i mere unapređenja)

Urednici:
prof. dr Stanko Bejatović i Ivan Jovanović

Beograd, 2018.

Alternativne krivične sankcije
(regionalna krivična zakonodavstva, iskustva u primeni i mere unapređenja)

Urednici:

prof. dr Stanko Bejatović
Ivan Jovanović

Izdavač:

Misija OEBS-a u Srbiji

Za izdavača:

Artur Grejem,
šef Odeljenja za vladavinu prava i ljudska prava, Misija OEBS-a u Srbiji

Dizajn i prelom:

comma | communications design

Štampa:

Fiducia 011 Print

Tiraž:

500 primeraka

ISBN 978-86-6383-050-9

Stavovi i mišljenja izneta u knjizi pripadaju autorima
i ne predstavljaju nužno stavove Misije OEBS-a u Srbiji.

Reč urednika	[5]
Alternativne krivične sankcije i regionalna krivična zakonodavstva (osnovna zakonska obeležja i iskustva u primeni-sličnosti i razlike) - <i>Prof. dr Stanko BEJATOVIĆ</i>	[9]
Kućni zatvor (samostalna kazna ili način izvršenja kazne zatvora?) - <i>Prof. dr Milan ŠKULIĆ</i>	[31]
Međunarodni standardi i alternativne krivične sankcije - <i>Prof. dr Snežana SOKOVIĆ</i>	[59]
Uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom i druge alternativne krivične sankcije u Krivičnom zakoniku Srbije - <i>Prof. dr Dragana KOLARIĆ</i>	[73]
Alternativne krivične sankcije i krivično zakonodavstvo Slovenije (osnovna zakonska obeležja i iskustva primene) – <i>Prof. dr Vid JAKULIN</i>	[95]
Alternative kazni oduzimanja slobode - <i>Dr.sc. Davor DERENČINOVIĆ, Dr.sc. Marta DRAGIČEVIĆ PRTENJAČA, Dr. sc. Dijana GRACIN</i>	[109]
Alternativne mere u makedonskom krivičnom pravu i problemi njihove primene - <i>Akad. Vlado KAMBOVSKI</i>	[131]
Rad u javnom interesu (pojam, uslovi, mogućnosti izricanja, trajanje i posledice neizvršenja radne obaveze) – <i>Dr Nataša MRVIĆ-PETROVIĆ</i>	[151]
Alternativni načini krivičnopravne reakcije na kriminalitet i novo zakonodavstvo Bosne i Hercegovine - <i>Akademik prof. dr Miodrag N. SIMOVIĆ</i>	[161]

Maloletni učinioci krivičnih dela i alternativne krivične sankcije - <i>Dr Ivana STEVANOVIĆ, Nenad VUJIĆ</i>	[187]
Alternativne krivične sankcije i krivično zakonodavstvo u BiH (način zakonodavnog regulisanja i iskustva u primjeni) - <i>Dr Miloš BABIĆ, Prof. dr Ivanka MARKOVIĆ</i>	[201]
Alternativne krivične sankcije i krivično zakonodavstvo Crne Gore (osnovna zakonska obilježja i praktična primjena) - <i>Doc. dr Darko RADULOVIĆ</i>	[217]
Alternativne krivične sankcije (stanje u Srbiji i mere unapređenja praktične primene) - <i>Dušanka GARIĆ, Aleksandra STEPANOVIĆ</i>	[229]
Alternativne krivične sankcije i mere bezbednosti - <i>Miroљjub TOMIĆ</i>	[241]
Sudija za izvršenje kao subjekat izvršenja alternativnih krivičnih sankcija - <i>Miroslav ALIMPIĆ</i>	[253]
Pritvor i drugi oblici lišenja slobode u svetlu prava na slobodu i bezbednost ličnosti - <i>Jugoslav TINTOR</i>	[267]
Žrtva krivičnog dela i alternativne krivične sankcije - <i>Branislava VUČKOVIĆ</i>	[283]
Uloga policije u sistemu izvršenja alternativnih sankcija i mera - <i>Dr Saša MARKOVIĆ</i>	[299]

Knjiga grupe autora pod nazivom „ALTERNATIVNE KRIVIČNE SANKCIJE (regionalna krivična zakonodavstva, iskustva u primeni i mere unapređenja)” za svoj predmet ima jedno od aktuelnijih pitanja sadašnjeg, i ne samo sadašnjeg, stanja krivičnog zakonodavstva i kriminalne politike uopšte. Osnov ispravnosti konstatacije ovakvog stepena aktuelnosti predmetne problematike sadržan je i u činjenici da i pored nesporne kriminalno-političke opravdanosti predviđanja alternativnih krivičnih sankcija u krivičnopravnim sistemima država i dalje postoji ne samo niz otvorenih pitanja i „lutanja“ u njihovom normiranju već još uvek nemamo ni približno željeni obim njihove primene i pored dugogodišnjeg postojanja takve mogućnosti u krivičnim zakonodavstvima država regiona. Nasuprot. Pre bi se moglo reći da je on, posmatrano sa aspekta ključnih alternativnih krivičnih sankcija (pre svega kazne rada u javnom interesu), skoro samo simboličan. Naravno, reč je o obimu njihove primene kod krivičnih dela kojima su one, po svojoj prirodi, namenjene (krivičnih dela koja pripadaju grupi lakšeg i srednjeg kriminaliteta). Reč je o slučajevima u kojima se, s obzirom na krivično delo, okolnosti pod kojima je izvršeno i ličnost učinioca, svrha kažnjavanja može postići i bez izricanja kazne zatvora kao klasične krivične sankcije i time mogu izbeći sve negativnosti koje ova sankcija sobom povlači. Upravo zbog ovog neophodno je pronaći načine adekvatne primene alternativnih krivičnih sankcija, a preduslov za to je kako norma tako i njena adekvatna primena koja, pored ostalog, treba da se obezbedi i ohrabriranjem subjekata nadležnih za njihovo izricanje da mogućnosti koje im zakon pruža koriste u duhu intencije zakonodavca, u kontekstu ne malog broja relevantnih međunarodnih pravnih akata posvećenih ovoj problematici, kao i u skladu sa naspornim stavom struke o višestrukoj prednosti alternativnih nad klasičnim krivičnim sankcijama kod navedene grupe krivičnih dela. Ako se ovome doda i činjenica da višedecenijska praksa primene alternativnih krivičnih sankcija na prostorima ne malog broja država (slučaj npr. sa Velikom Britanijom u kojoj je Criminal Justice Act-om iz 1972. godine uvedena prva mera ovog karaktera pod nazivom *community service*) potvrđuje njihove višestruke prednosti nad klasičnim krivičnim sankcijama onda predmetna problematika, posmatrano sa aspekta država regiona, još više dobija na svojoj aktuelnosti i na opravdanosti preduzimanja dodatnih aktivnosti s ciljem obezbeđenja pretpostavki neophodnih za željeni obim primene alternativnih krivičnih sankcija i na prostoru država regiona, što još uvek nije slučaj. Jedan od načina postizanja tog cilja je i knjiga kojom raspolažemo.

Svojom sadržinom knjiga po ko zna koji put potvrđuje punu kriminalno-političku opravdanost normiranja ne jedne već više alternativnih krivičnih sankcija, potvrđuje ne mali broj njihovih prednosti nad klasičnim krivičnim sankcijama (pre svega nad kratkotrajnom kaznom zatvora). Ona potvrđuje neophodnost posvećivanja znatno veće pažnje njihovoj primeni i na prostorima država regiona. Potvrđuje stav da za postizanje cilja njihovog normiranja nije dovoljna zakonska norma koja već decenijama pruža mogućnost primene nekih od njih i na ovim našim prostorima (što je slučaj npr. sa uslovnom osudom sa zaštitnim nadzorom). Kniga takođe potvrđuje da alternativne krivične sankcije samo pod dva uslova imaju svoje opravdanje. Prvo, da su adekvatno normirane. Drugo, da norma ima i svoju adekvatnu primenu. Pokazuje se da je prva pretpostavka ispunjena, u ne malom stepenu, na prostoru država regiona budući da njihovo krivično zakonodavstvo i po ovom pitanju prati savremene tendencije krivičnopravne nauke s tim da to ni u kom slučaju ne znači da nema ničeg spornog kada je reč o ovom aspektu predmetne problematike. Nasuprot. Brojna pitanja u vezi sa ovom problematikom su otvorena kako u teoriji tako i u praksi. Upravo zahvaljujući njima problematika normiranja alternativnih krivičnih sankcija zauzima posebnu pažnju i u procesu reforme krivičnih zakonodavstva država regiona u poslednjih dvadesetak godina. Istina negde više (slučaj npr. sa Srbijom, Hrvatskom, BiH, Slovenijom) a negde manje (slučaj sa Makedonijom i Crnom Gorom). Sve ovo samo po sebi govori, u najmanju ruku, o nužnosti uzimanja u obzir i ove problematike u radu na reformi krivičnih zakonodavstava država regiona koja i dalje traje. Ovo posebno iz razloga što je neophodno stvoriti adekvatniju normativnu osnovu za praktičnu primenu alternativnih krivičnih sankcija. U realizaciji tako postavljenog cilja – u normiranju alternativnih krivičnih sankcija otvorena su brojna pitanja i od načina njihovog rešavanja zavisi i ostvarenje njihovih ciljeva. Ako se ovome doda i takođe nesporna činjenica da sama norma nije dovoljna već da je nužna i njena adekvatna primena, a njen preduslov je dobro osmišljena i realizovana priprema, tj. činjenica nužnosti sklada kaznene politike zakonodavca i politike subjekata koji primenjuju odgovarajuće norme krivičnog zakonodavstva (njene praktične primene), onda ovakva jedna konstatacija još više dobija na svojoj aktuelnosti. Samo u slučajevima međusobnog sklada ova dva aspekta kaznene politike, a što još uvek nije slučaj na prostoru država regiona, može se govoriti o njoj kao instrumentu uspešnosti borbe protiv kriminaliteta kojem su namenjene ove krivične sankcije, i to bez obzira da li se radi o maloletnim ili punoletnim učiniocima ove kategorije krivičnih dela. U protivnom toga nema. S obzirom na sve ovo, publikovanje knjige u kojoj se na jednom mestu, a što je slučaj s rukopisom koji je pred nama, na jedan kritički, naučno i stručno argumentovan način obrađuje predmetna problematika javlja se više nego opravdanim.

Sadržinski posmatrano, nekoliko grupa pitanja predstavljaju težište analize knjige čijim rukopisom raspolazemo. Prvo, tu su kriminalno-politički razlozi normiranja i praktične primene alternativnih krivičnih sankcija gde se ne postavlja pitanje opravdanosti njihovog normiranja i primene već pitanje vrste i obima njihove moguće primene i kod maloletnih i kod punoletnih učinilaca krivičnih dela. Drugo, pitanje vrste krivičnih dela kod kojih treba predvideti mogućnost izricanja alternativnih krivičnih sankcija i svojstava ličnosti učinilaca krivičnih dela kod kojih se svrha kažnjavanja može postići izricanjem alternativne umesto klasične krivične sankcije (kazne zatvora). Treće je način normiranja alternativnih krivičnih sankcija (na primer, da li ih zadržati u sistemu kazni ili ne) ili pitanje njihovog sadržaja (slučaj pre svega sa kaznom rada u javnom interesu). Takođe, i pitanje dužine vremena njihovog trajanja kao o i posledica nepoštovanja naloženog u izrečenoj alternativnoj krivičnoj sankciji. Zatim, tu je i pitanje skraćivanja njihovog trajanja, izricanja u slučaju sticaja krivičnih dela, uračunavanja pritvora i drugih oblika lišenja slobode u iste i sl. Četvrta grupa su krivičnoprocesni aspekti izricanja alternativnih krivičnih sankcija

---

(slučaj npr. sa procesnim trenutkom davanja saglasnosti okrivljenog sa izricanjem kazne rada u javnom interesu i odustanka od jednom date saglasnosti). Peto je penološka problematika ove vrste krivičnih sankcija. Zatim, na kraju, šesta grupa pitanja tiče se preduslova i načina adekvatne primene normativnih rešenja alternativnih krivičnih sankcija.

Pitanja koja čine predmet razmatranja knjige obrađena su sa više aspekata. Među njima se posebno ističu: normativni, u okviru kojeg je najveći broj od navedenih pitanja analiziran s aspekta pozitivnih krivičnopravnih normi država regiona (Srbije, Crne Gore, BiH, Makedonije, Slovenije i Hrvatske), odgovarajućih međunarodnih pravnih dokumenata iz ove oblasti, relevantnog drugog komparativnog krivičnog zakonodavstva i stepena njihove međusobne usaglašenosti. Potom, tu je aspekt praktične primene analizirane problematike, u okviru kojeg je ukazano i na načine praktične primene određaba ovih zakonskih tekstova. Na kraju, kao poseban aspekt javlja se aspekt njihove teoretske komponente u krivičnopravnoj, i ne samo krivičnopravnoj, teoriji u okviru kojeg su analizirana razna teoretska shvatanja u vezi s predmetnom problematikom. S obzirom na ovakav način obrade pitanja u knjizi, kao i na aspekte sa kojih su obrađena analizirana pitanja, može se zaključiti da je ona od ne malog značaja i za sagledavanje stepena implementacije savremenih tendencija nauke krivičnog prava i kriminalne politike uopšte i u krivičnim zakonodavstvima država regiona kada je reč o krivičnim sankcijama ovog karaktera. Uz ovo, u knjizi je ukazano i na načine primene novih rešenja kod ovih krivičnih sankcija, što joj daje dodatni značaj. Ovo iz razloga što samo adekvatno primenjena norma postiže svoje puno kriminalno-političko opravdanje. Ako se ovome doda i takođe nesporna činjenica da je u knjizi kritički, naučno i stručno argumentovano obrađena predmetna problematika sa svih ovih aspekata, onda iznesena konstatacija još više dobija na svom značaju. Iz svih ovih razloga može se konstatovati da je tekst kojim raspolazemo i u funkciji ostvarivanja osnovnih ciljeva reformi krivičnih zakonodavstava država regiona koja još uvek traje. Analitičko i sveobuhvatno tumačenje novih rešenja o kojima se raspravlja u knjizi čini sadržaj i smisao analiziranih pitanja razumljivim, a kritički ton argumentacije u određenim slučajevima osvetljava nepreciznost i višeznačnost zakonskih normi, njihovu unutrašnju i spoljašnju protivrečnost, što u krajnjem treba da bude i signal zakonodavcima za potrebom njihovog, u najmanju ruku, još jednog preispitivanja.

Suštinska objašnjenja novih zakonskih rešenja u vezi sa predmetnom problematikom, kriminalno-političkih razloga zbog kojih su ustanovljena i svrhe kojoj treba da služe mogu biti siguran oslonac kako ih pravilno tumačiti i primenjivati u praksi. Iako je predmet rasprave pozitivnopravna norma, u knjizi se daju i nemali predlozi *de lege ferenda* u cilju poboljšanja zakonskog teksta i njegove koherentnosti, što nadležnim organima treba da bude signal i za određene reakcije. Teorijska objašnjenja najvećeg broja analiziranih pitanja, tumačenje načela na kojima su zasnovana i položaja subjekata njihove praktične primene čine knjigu čiji je tekst pred nama aktuelnom literaturom za daljnja doktrinarna proučavanja i pravilnu primenu zakonskih propisa u praksi, a osmišljeni i decidirani predlozi *de lege ferenda* mogu biti od velike pomoći zakonopiscima prilikom dogradnje normi koje se tiču alternativnih krivičnih sankcija i uspostavljanja stepena neophodne saglasnosti između kriminalnopolitičkih razloga koji govore o obimu njihove primene i njihove faktičke primene na prostorima država regiona.

Stručna zasnovanost sistematike, validna teorijska gledišta, svestranost razmatranja, kritička analiza normativnih rešenja i praktične primene alternativnih krivičnih sankcija obezbeđuju naučni i stručni nivo koji tekst čini i aktuelnim i originalnim. Teorijske eksplikacije i proširena izlaganja najvećeg broja od razmatranih pitanja od koristi su ne samo za krivično pravo država regiona,

---

već i uopšte. Tumačenja načina normiranja i svrhe ove kategorije krivičnih sankcija su analitička i sveobuhvatna, usled čega njihov sadržaj i smisao postaje razumljiv, a kritički ton argumentacije najvećeg broja rešenja analiziranih zakonodavstava ukazuje na neophodnost njihovog daljnjeg proučavanja, i to ne samo u teoriji već i u njihovoj normativnoj razradi. Teorijska objašnjenja najvećeg broja pitanja analiziranih alternativnih krivičnih sankcija čine knjigu aktuelnom literaturom kako za daljnja doktrinarna proučavanja tako i za pravilnu primenu zakonskih propisa u pravosudnoj praksi, a predlozi *de lege ferenda*, osmišljeni i decidirani, mogu pomoći zakonopiscima u svim budućim intervencijama po ovim pitanjima, bez obzira na to o kojem konkretnom zakonodavstvu je reč i kompas načina uspostavljanja nužnog ekvilibrijuma između cilja propisivanja, izricanja i primene alternativnih krivičnih sankcija i obezbeđenja optimalnih garancija zaštite ljudskih prava subjekata kojima se izriču.

S obzirom na izneseno, kao i na sadržaj i aspekte obrade predmetnih pitanja, knjiga, nema sumnje, predstavlja ne samo korisnu već i nezaobilaznu literaturu svih onih kojima je namenjena (naučnoj i stručnoj javnosti, zakonopiscima i zakonodavcima). Ona predstavlja putokaz poželjnog načina normiranja i praktične primene one vrste krivičnih sankcija koja treba da dobije značajnije mesto na lestvici zvanj krivične sankcije kao instrumenti reagovanja na lakše i srednje oblike kriminaliteta.

Uz izneseno, kada je reč o izdavaču - Misiji OEBS-a u Srbiji, objavljivanje i ove knjige je još jedna u nizu potvrda njenog davanja izuzetnog doprinosa kako kvalitetu reforme krivičnih zakonodavstava država regiona tako i adekvatnosti primene novih rešenja, u ovom slučaju, u primeni alternativnih krivičnih sankcija. Uz ovo, konferencija na kojoj će knjiga biti promovisana i vođena stručno-kritička rasprava o pitanjima koja čine njen predmet doprineće daljnjem širenju i učvršćivanju dugogodišnjih kolegijalnih veza pravnik krivičara (teoretičara i praktičara) država čiji su predstavnici učestvovali u pisanju knjige i rada konferencije povodom koje se ona i publikuje, a što ima posebnu vrednost s obzirom i na činjenicu da se radi o državama koje baštine istu pravnu tradiciju ne samo u ovoj već i u drugim pravnim oblastima.

U Beogradu,

30. aprila 2018. godine

UREDNICI

*Prof. dr Stanko Bejatović
Ivan Jovanović*

Uloga policije u sistemu izvršenja alternativnih sankcija i mera²

Apstrakt

U radu se analizira primena pojedinih alternativnih sankcija i mera u praksi, kao i uloga policije u sistemu izvršenja istih, sa posebnim akcentom na kontrolu izvršenja kućnog zatvora, uslovne osude sa zaštitnim nadzorom, uslovne osude koja se može opozvati ako dođe do kršenja mere bezbednosti „zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama“ i „kućnog pritvora“. Tako usmereno istraživanje imalo je za cilj da se u metodološki ispravnom postupku identifikuju i naučno opišu ključni problemi u postupanju državnih organa i ustanova koje izriču, sprovode i vrše kontrolu nad izvršenjem vanzavodskih sankcija i mera propisanih zakonom. Primenom metoda analize sadržaja, statističkog metoda, komparativne i formalno-logičke analize u radu je analizirano više primera iz prakse suda, poverničke službe i Ministarstva unutrašnjih poslova uporedo sa analizom rezultata aktuelnih teorijskih istraživanja i relevantnih pravnih propisa i akata. Kao ključni problemi identifikovane su nedorečenosti u postupcima: izricanja i određivanja alternativnih sankcija i mera, njihovom sprovođenju i kontroli izvršenja. Zaključcima izvedenim sintezom tih rezultata kao ključni uzroci opisanih problema potvrđeni su: 1) nedonošenje ili neblagovremeno donošenje podzakonskih propisa i 2) selektivna primena zakona. Posledica uočenih problema je nizak stepen zaštite žrtve i neostvarivanje ciljeva specijalne prevencije.

Ključne reči: policija, poverenik, uslovna osuda, kućni zatvor, načelo oportuniteta krivičnog gonjenja

---

1 Docent na Kriminalističko-policijskom univerzitetu, Beograd; sasamarkovic975@gmail.com.

2 Rad je rezultat istraživanja na projektu: „Kriminalitet u Srbiji i instrumenti državne reakcije“, koji finansira i realizuje Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu, ciklus naučnih istraživanja 2015-2019. godina.

Uvod

Policija nema zakonom jasno definisanu ulogu u sprovođenju izvršenja alternativnih, odnosno vanzavodskih sankcija i mera. Zakonskim odredbama propisane su određene nadležnosti i obaveze policije ali, nažalost, nisu precizirane podzakonskim aktima. Tako, Zakon o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera³ (u daljem tekstu skraćeno - ZIVS) bliže uređuje način postupanja Poverenika. Takođe, Pravilnik o načinu izvršenja vanzavodskih sankcija i mera i organizaciji i radu Poverenika,⁴ kao i ZIVS, na više mesta, propisuje da Poverenik saraduje sa policijom, sa mesno nadležnom policijskom upravom, obaveštava policiju, pribavlja podatke od policije. Međutim, navedeni aspekti saradnje nisu definisani i ostavljeni su rukovodiocima policije i Povereniku da ih u svakom konkretnom slučaju definišu. Tako, npr. postoji obaveza Poverenika da dostavi pojedinačni program postupanja u koji unosi sve promene od značaja za izvršenje kućnog zatvora. Međutim, nije definisana uloga policije - tj. koja je obaveza policije u svakom konkretnom slučaju. To je ostavljeno na slobodnu ocenu Povereniku i policijskom službenicima u svakom konkretnom slučaju. Od posvećenosti Poverenika i policijskih službenika koji postupa po konkretnom slučaju zavisi način i oblik saradnje. U junu 2017. donet je **Sporazum o saradnji**⁵ između Ministarstva pravde i Ministarstva unutrašnjih poslova kojim se na najopštiji način definišu ciljevi, način i oblasti saradnje ova dva ministarstva. Ovim sporazumom definisano je da se razmenjuju podaci, između ostalog, „...o adresi na kojoj osuđena lica izdržavaju meru kućnog pritvora sa ili bez primene elektronskog nadzora i o vremenu i razlozima napuštanja adrese,“ kao i „...o licima koja nisu zatečena na adresi.“ Međutim, ni ovaj sporazum bliže ne uređuje način postupanja policije u kontroli alternativnih sankcija i mera.

Pojam alternativnih sankcija i mera

Pojam alternativnih sankcija u našem zakonodavstvu nije precizno određen. U teoriji postoje različita gledišta koja definišu ovaj pojam⁶ pri čemu se primena alternativnih mera svrstava u „sekundarni mehanizam“ društvene reakcije prema učiniocima krivičnih dela koji zamenjuje primenu „primarnih mera“ - krivičnih sankcija, drugim vrstama mera. Prema Đorđu Ignjatoviću „kod alternativnih sankcija sud bira između zatvora i druge mere, a osuđeni se izjašnjava da li pristaje da mu ona bude izrečena, pa ako se sa time ne saglasi ili ne izvršava izrečenu alternativnu meru, ona će sudskom odlukom biti zamenjena kaznom zatvora.“⁷ Za potrebe ovog rada, pojam alternativnih sankcija i mera posmatraćemo sa šireg gledišta i podrazumevaćemo sve one vanzavodske⁸ sankcije i mere predviđene u našem kaznenom pravu koje imaju alternativni karakter i koje se mogu izreći sekundarno, kao zamena za primarnu sankciju, odnosno meru ili za vođenje krivičnog postupka. Organ koji ih određuje ne mora biti sud, već i javno tužilaštvo. Dobrovoljnost pristanka okrivljenog na zamenu primarne sankcije ili mere alternativnom (sekundarnom) nećemo uzimati kao bitan element. Po vrsti možemo

---

3 „Službeni glasnik RS“, br. 55/2014.

4 „Službeni glasnik RS“, br. 30/2015.

5 Sporazum o saradnji Ministarstva pravde i Ministarstva unutrašnjih poslova, br. 5183/2016-9, od 19. juna 2017. godine.

6 O pojmu alternativnih krivičnih sankcija videti: M. Škulić, Alternativne krivične sankcije, u zborniku „Kaznena politika kao instrument državne politike na kriminalitet“, Savetovanje - Banja Luka, 11-12. april 2014, str.245-275.

7 Đ. Ignjatović, Pravo izvršenja krivičnih sankcija, Pravni fakultet u Beogradu, 2008, str. 4.

8 Šire o zavodima u Republici Srbiji videti: Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, „Službeni glasnik RS“, br. 55/2014, član, 13-26.

---

razlikovati alternativne krivične sankcije i alternativne prekršajne sankcije. U ovom radu orijentisaćemo se na alternativne krivične sankcije i mere.

Krivični zakonik⁹ (u daljem tekstu skraćeno KZ) predviđa da je svrha kažnjavanja: 1) sprečavanje učinioca da čini krivična dela i uticanje na njega da ubuduće ne čini krivična dela; 2) uticanje na druge da ne čine krivična dela; 3) izražavanje društvene osude za krivično delo, jačanje morala i učvršćivanje obaveze poštovanja zakona, i da se učiniocu krivičnog dela mogu izreći sledeće kazne: a) kazna zatvora; b) novčana kazna; v) rad u javnom interesu; g) oduzimanje vozačke dozvole. U posebnom delu KZ propisana su krivična dela i predviđene su kazne za svako pojedinačno.

Ako uzmemo u obzir kriterijum alternativne određenosti u zakonu kao bitan za postojanje alternativne sankcije i mere možemo zaključiti da je **rad u javnom interesu** alternativna krivična sankcija jer u posebnom delu KZ ni za jedno krivično delo nije predviđena kao primarna kazna. Opšti deo KZ predviđa da se rad u javnom interesu može izreći za krivična dela za koja je propisan zatvor do tri godine ili novčana kazna.

Društveno koristan rad kao parapenalna mera prvi put je uveden 1972. u Velikoj Britaniji odakle se proširio u veliki broj evropskih zakonodavstava. Ovom se merom zamenjuje kazna zatvora do šest meseci pri čemu se osuđeni obavezuje da određeni broj sati određeni broj dana provede u društveno korisnom radu, radu u korist javne (društvene) zajednice. Radna obaveza obično iznosi između 40 i 240 časova i može da traje najduže godinu dana (Velika Britanija) ili do 18 meseci (Francuska). Mera se izriče uz saglasnost osuđenog koji u presudom određeno vreme provodi u obavljanju određenog rada u korist cele zajednice, i to u slobodnom vremenu, za koji ne dobija naknadu.¹⁰

Iako KZ predviđa da može biti zamena i za novčanu kaznu, kazna rada u javnom interesu je prvenstveno zamena za kaznu zatvora, čime rad dobija karakter kazne. Postavlja se pitanje prihvatljivosti ovakvog kažnjavanja sa gledišta poštovanja ljudskih prava imajući u vidu naš Ustav kao i međunarodne ugovore (Evropska konvencija o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda od 4. novembra 1950. i Međunarodna konvencija o zabrani prisilnog rada, br. 105. od 25. juna 1957. godine). Iz tih razloga KZ predviđa da se ova kazna ne može izreći bez pristanka učinioca (član 54. stav 4 KZ).¹¹

Krivičnim zakonikom je predviđeno da će sud osuđenom koji ne obavi deo ili sve časove izrečene kazne rada u javnom interesu ovu kaznu zameniti kaznom zatvora tako što će za svakih započelih osam časova rada u javnom interesu odrediti jedan dan zatvora. Naime, prilikom izvršenja ove kazne, ako se osuđeni ne odazove na dva pozivna pisma na razgovor u cilju procene odgovarajućeg radnog angažovanja, Poverenik o tome obaveštava nadležni sud. Neobično je što, iako kazna rada u javnom interesu, prema uslovima izricanja, može predstavljati i zamenu za novčanu kaznu, nije moguće vršenje rada u javnom interesu zameniti novčanom kaznom. KZ, međutim, nije izričito predvideo rešenje za slučaj ako osuđeni obavlja rad u javnom interesu, ali očigledno nesavesno. Pod određenim uslovima, nesavesno

---

9 „Službeni glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016.

10 D. Jovašević, Rad u javnom interesu - teorija, praksa, zakonodavstvo, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, LXIV, Niš, 2013, str. 24.

11 Šire: Đ. Đorđević, Nove kazne u Krivičnom zakoniku Republike Srbije, u zborniku: Stanje kriminaliteta u Srbiji i pravna sredstva reagovanja – I deo, ur. Đorđe Ignjatović, Pravni fakultet u Beogradu, 2007, str.177.

---

obavljanje ovog rada moglo bi se po posledicama izjednačiti sa nevršenjem rada, ali to treba zakonski regulisati.¹² Naime, ZIVS propisuje da izbor poslodavca, vrstu posla i program rada određuje Poverenik, zatim da će obavestiti sud i Povereničku službu o početku i završetku izvršenja kazne rada u javnom interesu, a takođe, ako na osnovu obaveštenja predstavnika poslodavca ustanovi da osuđeni tokom sprovođenja programa grubo zanemaruje svoje radne obaveze, obaviće razgovor sa osuđenim, dati mu potrebne savete i upozoriti ga na posledice takvog njegovog postupanja. Ako osuđeni i posle upozorenja nastavi da grubo zanemaruje svoje radne obaveze, Poverenik će o tome izvestiti sud i Povereničku službu, uz navođenje činjenica, okolnosti i razloga. U tom slučaju se postavlja pitanje da li sud može zameniti kaznu rada u javnom interesu kaznom zatvora? To je sigurno jedan od razloga što se ova alternativna sankcija izriče u Srbiji u zanemarljivo malom broju slučajeva.

U opštem delu KZ predviđeno je ako učiniocu krivičnog dela izrekne kaznu zatvora do jedne godine, sud može istovremeno odrediti da će se ona izvršiti tako što će je osuđeni izdržavati u prostorijama u kojima stanuje ukoliko se s obzirom na ličnost učinioca, njegov raniji život, njegovo držanje posle učinjenog dela, stepen krivice i druge okolnosti pod kojima je delo učinio može očekivati da će se i na taj način ostvariti svrha kažnjavanja. Kućni zatvor ne predstavlja posebnu vrstu kazne ili krivičnopravne mere, već samo način (oblik ili formu) izvršenja već izrečene kratkotrajne kazne zatvora.¹³ Kućni zatvor se može izreći sa ili bez elektronskog nadzora. Smatramo da kućni zatvor bez elektronskog nadzora nema nikakvu svrhu, zbog (ne) mogućnosti kontrole izvršenja, a imajući u vidu brojnost Poverenika i organizaciju Povereničke službe u Srbiji.

Međutim, samim elektronskim nadzorom i kućnim zatvaranjem ne mogu se postići specijalno-preventivni efekti, jer učinilac nije izolovan iz sredine koja je na njega i ranije vršila negativne uticaje, niti mu se pruža posebna pomoć da prevaziđe situaciju u kojoj se nalazi, nego se insistira isključivo na poštovanju zabrane kretanja. Znači, elektronski nadzor kojim se kontroliše ponašanje učinioca može odvratiti učinioca da ne krši zabranu, ali se taj uticaj svodi na mehaničko uslovljavanje („dresuru“). Efekat takve mere traje samo dok se ona primenjuje, ukoliko nisu preduzete još neke aktivnosti na postizanju ciljeva specijalne prevencije. Upravo ograničenje slobode koje čini suštinu kućnog zatvora sprečava učešće osuđenog u pojedinim tretmanima koji bi na njega mogli preventivno uticati, sem ako mu nije dozvoljeno da napušta svoj dom upravo iz tog razloga. Prema članu 23 st. 2 ZIVS predviđeno je da osuđeni ima pravo da dva sata provede van kuće u periodu od 13 do 17 časova. Ako ne ostvari pravo na napuštanje prostorija pod posebnim uslovima iz člana 24 ZIVS (a to će biti izuzetan slučaj), onda se suština kazne kućnog zatvora uz elektronski nadzor svodi na to da osuđeni tokom određenog perioda „sedi kod kuće i moli za oprostaj.“¹⁴

Dalje, u opštem delu KZ predviđene su i mere upozorenja i to **uslovna osuda** (bez zaštitnog nadzora i sa zaptitnim nadzorom) i sudska opomena. Svrha uslovne osude i sudske opomene je da se prema učiniocu lakšeg krivičnog dela ne primeni kazna kad se može očekivati da će upozorenje uz pretnju kazne (uslovna osuda) ili samo upozorenje (sudska opomena) dovoljno uticati na učinioca da više ne vrši krivična dela. Ove dve mere nisu predviđene u posebnom

---

12 Šire: *Ibid*, str. 179-180.

13 I.Simić, A.Trešnjev, *Krivični zakonik sa kraćim komentarom*, Beograd, 2010, str. 46-47.

14 N. Mrvić Petrović, *Delotvornost elektronskog nadzora kao sastavnog dela alternativne krivične sankcije ili mere*, NBP - *Žurnal za kriminalistiku i pravo*, Kriminološko-policijska akademija, godina XX, broj 2, Beograd, 2015, str. 100.

---

delu KZ kao primarne sankcije tako da možemo konstatovati da su i one alternativne sankcije kojima sud zamenjuje primarne.

Uslovna osuda kao krivična sankcija koja se dominantno izriče u našem krivičnoppravnom sistemu, zanimljiva nam je sa aspekta teme koju obrađujemo ukoliko je izrečena sa zaštitnim nadzorom ili ukoliko je njeno opozivanje uslovljeno kršenjem mere bezbednosti koja je istovremeno izrečena.

Međutim, s obzirom na to da se uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom veoma retko izriče u praksi, nema svrhe zalagati se za primenu elektronskog nadzora prilikom kontrole ispunjenja obaveza uslovno kažnjenog lica, iako bi to bilo veoma korisno. To nije imao u vidu ni zakonodavac kada je u članovima 34–37 ZIVS propisivao način izvršenja uslovne osude sa zaštitnim nadzorom. Šteta je što takva mogućnost nije iskorišćena, jer se, prema rezultatima inostranih istraživanja, upravo kombinacija probacije i elektronskog nadzora pokazuje najefikasnijom sa stanovišta postizanja specijalno-preventivnih ciljeva, uz uslov da elektronski nadzor ne traje duže od šest meseci, jer dolazi do pada motivacije okrivljenog da izvršava obaveze.¹⁵

Mere bezbednosti se ne mogu smatrati alternativnim krivičnim sankcijama. Svrha mera bezbednosti je da se otklone stanja ili uslovi koji mogu biti od uticaja da učinilac ubuduće ne vrši krivična dela. Međutim, u ovom radu osvrnućemo se na i na meru bezbednosti „zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama“ iz razloga zato što je zakonom predviđeno da, ako sud izrekne uslovnu osudu, sud će odrediti da će se ta osuda opozvati ako učinilac prekrši ovu meru bezbednosti, tako da je ista zanimljiva sa aspekta sprovođenja i vršenja nadzora nad sprovođenjem ove mere a samim tim i alternativne sankcije – uslovne osude.

Zakonik o krivičnom postupku¹⁶ (dalje u tekstu skraćeno ZKP) ne definiše pojam alternativnih mera već određuje mere koje se mogu preduzeti prema okrivljenom za obezbeđenje njegovog prisustva i za nesmetano vođenje krivičnog postupka: 1) poziv; 2) dovođenje; 3) zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem i posećivanja određenih mesta; 4) zabrana napuštanja boravišta; 5) jemstvo; 6) zabrana napuštanja stana; 7) pritvor. Vidimo da je zakon prilikom nabiranja mera napravio gradaciju po težini. Takođe, ZKP daje mogućnost javnom tužiocu da prema punoletnom osumnjičenom primeni načelo oportuniteta krivičnog gonjenja iz dva razloga: **1.** u slučaju krivičnih dela za koje je propisana kazna zatvora do tri godine usled stvarnog kajanja osumnjičenog, ako su ispunjeni i drugi potrebni uslovi; **2.** može odložiti krivično gonjenje za krivična dela za koja je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, ako osumnjičeni prihvati jednu ili više od obaveza navedenih u članu 283. ZKP (uslovljeni oportunitet krivičnog gonjenja). Sa stanovišta alternativnih sankcija i mera zanimljiv nam je drugi slučaj primene načela oportuniteta. Nadzor nad izvršenjem obaveze osumnjičenog vrši poverenik. Kada osumnjičeni ispuni obavezu javni tužilac će rešenjem odbaciti krivičnu prijavu. Vidimo da osumnjičeni dobrovoljno prihvata obaveze koje mu nalože javni tužilac u zamenu da se ne vodi krivični postupak, a te obaveze predstavljaju određenu vrstu mere koju osumnjičeni treba da ispuni, tako da bez obzira što sud u krivičnom postupku nije utvrdio odgovornost osumnjičenog za učinjeno krivično delo možemo zaključiti

---

¹⁵ *Ibid.*, str. 101.

¹⁶ „Službeni glasnik RS“, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014

---

da je i ovo jedan vid alternativne mere, koja ne proizvodi pravne posledice i stigmatizaciju osuđivanosti. Ako pri tome analiziramo lepezu obaveza koje stoje na raspolaganju javnom tužiocu, možemo zaključiti da pojedine u određenoj meri imaju sličnosti i sa nekim krivičnim sankcijama (na primer, sa novčanom kaznom, kao i sa radom u javnom interesu). To znači da se ovom ustanovom, iako ne dolazi do kažnjavanja u formalnom smislu, u određenoj meri, može ostvariti i svrha krivičnog sankcionisanja. Iako u ZKP nije propisao zabranu krivičnog gonjenja nakon primene načela oportuniteta krivičnog gonjenja, a samim tim ne bi postojala ni povreda načela *ne bis in idem*, teško je zamisliti da je takva situacija u praksi moguća. Iz tog razloga oportunitet krivičnog gonjenja ne možemo smatrati čak ni u najširem mogućem značenju alternativnom sankcijom bez obzira što propisana obaveza od strane javnog tužioca može imati određena obeležja krivične sankcije.

Vanzavodske sankcije i mere, propisane ZIVS su: 1) odlaganje krivičnog gonjenja prema odluci javnog tužioca; 2) zabrana napuštanja stana; 3) zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem; 4) kazna zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje; 5) kazna rada u javnom interesu; 6) uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom; 7) uslovni otpust uz nadzor; 8) pružanje pomoći licu posle izvršene kazne zatvora; 9) sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima.¹⁷ Ovaj zakon određuje koji su poslove izvršenja vanzavodskih sankcija i mera (član 5), da poslove izvršenja sprovodi Poverenička služba (član 3) a u okviru nje neposredno izvršenje obavlja državni službenik – Poverenik.

Vidimo da je zakonodavac ovim zakonom predvideo tri mere predviđene ZKP kao vanzavodske mere: odlaganje krivičnog gonjenja prema odluci javnog tužioca; zabrana napuštanja stana i zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem. Pri tome, u nazivu treće izostavljeno je „i posećivanje određenih mesta“ koji je sastavni deo naziva mere za obezbeđenje okrivljenog u krivičnom postupku predviđene ZKP. Takođe, zakonodavac je predvideo i tri alternativne sankcije koje su predviđene KZ: kazna zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje; kazna rada u javnom interesu i uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom.

Dalje u radu, analiziraćemo stepen primene i mogućnost kontrole izvršenja pojedinih alternativnih sankcija i mera i to: kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje, uslovne osude sa zaštitnim nadzorom, uslovne osude koja se može opozvati ako dođe do kršenja mere bezbednosti zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama iz čl. 89b KZ, a analiziraćemo i kontrolu izvršenja mere zabrane prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem (član 197-198 ZKP). Takođe, analiziraćemo postupanje i saradnju dva državna organa, policije i Povereničke službe, prilikom kontrole izvršenja ovih alternativnih sankcija i mera.

---

17 Videti: Pravilnik o načinu izvršenja vanzavodskih sankcija i mera i organizaciji i radu Poverenika, član 2.

Izricanje alternativnih sankcija i mera u Republici Srbiji

Po podacima Republičkog zavoda za statistiku (u daljem tekstu skraćeno - RSZ) u periodu 2015-2016. punoletnim licima izrečeno je **65714** krivičnih sankcija, **18239** kazni zatvora ili **28%**, 5303 novčane kazne ili **8%**, uslovnih osuda **36831** ili **56%**, kućnog zatvora **2988** ili **4,5%**, **1370** sudske opomene ili **2%**, rad u javnom interesu **682** ili **1%**, oduzimanje vozačke dozvole **8** ili **0,01%**, proglašeni krivim a oslobođeni od kazne **174** ili **0,26%**, vaspitnih mera **115** ili **0,17%**. Pri tome, uslovnih osuda sa zaštitnim nadzorom je doneto samo **109** što čini **0,3%** od ukupnog broja uslovnih osuda. Takođe, **1227** ili **3,3%** uslovnih osuda uslovljeno je ispunjenjem druge obaveze koju je sud izrekao istom presudom. Iz navedenog možemo zaključiti da su sudovi od ukupnog broja krivičnih sankcija izrekli **54%** uslovnih osuda koju ne prati druga obaveza i manje od **6%** vanzavodskih sankcija u čijem izvršenju nadzor je poveren povereniku. Procenat učešća ovih sankcija je još manji u Regionu Zapadna Srbija i Šumadija, gde je od ukupno 17151 krivičnih sankcija bilo **668** kućnog zatvora ili 3,9% i **45** sankcija rad u javnom interesu i oduzimanje vozačke dozvole ili **0,26%**, što je ukupno ispod **4,2%**.

U ovom periodu, u Srbiji, primećujemo rast sankcije kućnog zatvora, u 2015. je izrečeno 1134 a 2016., ukupno 1858.

U istom dvogodišnjem periodu javnom tužilaštvu je prijavljeno ukupno 204996 učinilaca krivičnih dela (od strane MUP 146996), a **odbačeno** je 76214 ili **37%**. Pri tome, primenom „oportuniteta” odbačeno 28321 ili **37%** od ukupnog broja odbačaja, odnosno **14%** od ukupnog broja prijavljenih učinilaca.

Ako analiziramo statističke podatke od 2005. do 2016. primećujemo trend rasta ukupnog broja odbačaja krivičnih prijavi ali i odbačaja nakon odlaganja krivičnog gonjenja učinilaca krivičnih dela. U periodu 2005-2010. javno tužilaštvo je ukupno odbacivalo prosečno na godišnjem nivou oko 15000 prijavi, a u 2015. nešto manje od 37000, 2016. više od 39000. Pri tome, u 2015. i 2016. broj odbačaja primenom oportuniteta kretao se prosečno oko 14000 na godišnjem nivou, odnosno približno prosečnom broju svih odbačaja na godišnjem nivou u periodu do 2010. Broj prijavljenih učinilaca krivičnih dela u ovom periodu kretao se od 90000 do 100000, sa izuzetkom odstupanja 2010. kada je bilo oko 75000, odnosno 2015. kada je bilo preko 108000.¹⁸

Analizirani podaci (period 2015.-2016.) pokazuju da od ukupnog broja prijavljenih učinilaca krivičnih dela više od 2/3 (68%) nikada ne bude osuđeno (prema **14%** je primenjen oportunitet), oko **18%** bude osuđeno uslovnom osudom, **9%** kaznom zatvora, a **1,8%** alternativnom sankcijom koja je predviđena i Zakonom o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera.

Nasuprot ovim podacima koji nam ukazuju na (ne)efikasnost krivičnog pravosuđa, osvrnućemo se na broj hitnih mera za čije izricanje je nadležna policija a produženje sud. Poređenje vršimo iz razloga što primećujemo dosta sličnosti između hitnih mera i pojedinih vanzavodskih mera predviđenih ZKP. Videćemo da je, za razliku od ZKP, Zakon o sprečavanju nasilja u porodici (u daljem tekstu skraćeno ZSNP) predvideo brz i efikasan postupak. Samo u toku prvih šest meseci primene ovog zakona, policija je izrekla **11533** hitnih mera mogućim učiniocima

---

18 Republički zavod za statistiku.

nasilja u porodici (u junu 1721, julu 2183, avgustu 2219, u septembru 1724, oktobru 1802, u novembru 1884) i to 7798 mera privremene zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu i prilazi joj i 3735 mera privremenog udaljenja učinioca iz stana. Sud je doneo rešenje o produženju hitnih mera u 6794 slučaja (87% - jer je u velikom broju slučajeva produžio obe hitne mere izrečene istom učiniocu).¹⁹ Zanimljivo je konstatovati da mera privremenog udaljenja učinioca iz stana nije izricana samostalno, već uvek sa merom privremene zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu i prilazi joj. U ovom kratkom periodu primene zakona prema 783 lica su izrečene hitne mere dva ili više puta, pa njih možemo označiti kao povratnike u izricanju hitnih mera.²⁰

Mogući efekti specijalne i generalne prevencije prilikom izvršenja alternativnih sankcija i mera sa posebnim osvrtom na saradnju policije i Poverenika

Zakon o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera se ne odnosi na izvršenje mera bezbednosti koje su predviđene KZ, mera zaštite predviđenih PZ, hitnih mera predviđenih ZSNP. ZIVS ustanovljava nadležnosti Povereničke službe ali se ne bavi ulogom policije u izvršenju vanzavodskih sankcija i mera. Tako, npr. predviđa postupanje poverenika kada je određena mera „**zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem.**“ Međutim, ZKP (član 197-198) precizira da se ovom merom okrivljeni **može** ali ne mora²¹ obavestiti da se povremeno javlja policiji²² ili poverniku²³, ali da **kontrolu primene mere vrši policija**. Pri tome, poverenik izrađuje program primene mere i vrši nadzor samo kada je sud ustanovio obavezu da se okrivljeni javlja poverniku. Nasuprot ovome, ZIVS nije predvideo ko vrši nadzor nad izvršenjem mera bezbednosti „**zabrana približavanja i komunikacije sa oštećenim**“ ako je izrečena. Do poslednjih izmena KZ nije postojala sankcija za onog ko prekrši ovu meru bezbednosti. Sada je inkriminisano novo delo „**kršenje zabrane utvrđene merom bezbednosti**“ (član 340a KZ) i previđena je novčana kazna ili kazna zatvora do 6 meseci. Ali se postavlja pitanje, ko vrši nadzor nad izvršenjem mere. Bez obzira na to što ZIVS ne navodi ovu meru, u predmetu Osnovnog suda u Valjevu K.br.289/15 od 11. septembra 2015, Povernik je 16. novembra 2017. dostavio Policijskoj upravi Valjevo *Program izvršenja mere zabrane približavanja i komunikacije* za lice koje je osuđeno za krivično delo iz člana 194. stav 1 KZ

19 Podaci MUP-a RS dobijeni po zahtevu za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, dopis broj 037-50/17 od 14.12.2017. Napomena: MUP-a nije vodio evidencije o produženim hitnim merama za mesec jun 2017. godine pa smo na njihov podatak od 5620 produženih hitnih mera za period jul-novembar dodali još 1174 hitne mere koje su produžene u junu 2017. godine (podatak za jun dobijen od Republičkog javnog tužilaštva, Pl. br.43/17 od 28.7.2017. godine).

20 D. Kolaric, S. Marković; *Pojedine nedoumice u primeni Zakona o sprečavanju nasilja u porodici*, Anali Pravnog fakulteta, Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu, Beograd, br. 1/2018, str. 45-71.

21 U krivičnom postupku koji se vodi zbog krivičnog dela 194. stav 1, sud je odbio predlog OJT za određivanje pritvora i Rešenjem Osnovnog suda u Valjevu, Ki. br. 3/18 od 14.1.2018. određena je mera **zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem** (suprugom) na udaljenosti manjoj od 200 metara. Nije određeno da se okrivljeni javlja policiji ili sudu a rešenje je dostavljeno PU Valjevo.

22 Rešenjem Osnovnog suda u Valjevu, Ki. br. 13/17 od 7. novembra 2017, u krivičnom postupku koji se vodi zbog krivičnog dela 278. stav 4, sud je ukinuo pritvor i odredio je meru **zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem** (licem sa kojim je bio u emotivnoj i seksualnoj vezi) na udaljenost manju od 500 metara i naložio da se isti svakog četvrtka dok bude trajala mera u vremenskom periodu od 8-14 časova javlja u PU Valjevo. Takođe, rešenjem Osnovnog suda u Valjevu, K. br. 289/17 od 19. juna 2017, u krivičnom postupku koji se vodi zbog krivičnog dela 194.stav 1 KZ, sud je odredio meru **zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem** (otac okrivljenog) na udaljenost manju od 500 metara i da posećuje porodičnu kuću, i da se svakog ponedeljka javlja u PU Valjevo u periodu od 8-14 časova. Novim rešenjem Osnovnog suda u Valjevu, Ki. br. 8/17 od 25. septembra 2017, mera je produžena.

23 U krivičnom postupku koji se vodi zbog krivičnog dela 214 stav 1 KZ u vezi člana 30 KZ (iznuda u pokušaju), sud je Rešenjem Osnovnog suda u Valjevu, K. br.474/17 od 17.oktobra.2017. određena je mera **zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem** na udaljenosti manjoj od 150 metara za dva lica (osumnjičena) i nalaže se osumnjičenicima da se svakog ponedeljka počev od 23.oktobra 2017. pa dok mera bude trajala javljaju poverniku u periodu od 8-14. Sud je dostavio policiji rešenje a poverenik je policiji dostavio obaveštenje o istom.

---

i kome je izrečena mera bezbednosti „zabrana približavanja i komunikacije sa oštećenim“ (majkom) u trajanju od 2 godine, pri čemu je početak mere 29. jul 2016. a završetak 29. jul 2016???. Upućivanje pozivnog pisma je bilo 1. marta 2016. i 17. avgusta 2016, prvi razgovor sa osuđenim 30. avgusta 2016, a datum utvrđivanja programa 13. septembar 2016. Presuda nije dostavljena uz program. Policija iz navedenog programa nije mogla utvrditi ni osnovne podatke o izvršenju navedene mere bezbednosti.

Policijskoj upravi Valjevo je 28. avgusta 2015. dostavljen i *Program izvršenja uslovne osude sa zaštitnim nadzorom* po presudi Osnovnog suda u Valjevu K.br.266/13 od 14. aprila 2015. za dve mere bezbednosti „zabrana približavanja i komunikacije sa oštećenim“ u trajanju od 2 godine i „obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi“ u trajanju ne dužem od 3 godine, sa početkom 13. maj 2015. U *Programu izvršenja* nisu navedeni podaci oštećenog lica, niti je dostavljena presuda tako da policija nije mogla postupati po navedenom obaveštenju poverenika.

Iz prethodnih primera videli smo da u praksi saradnja Poverenika i područne policijske uprave se odvija na taj način što Poverenik dostavi dopis u kome obaveštava policiju o vanzavodskoj sankciji ili meri i obavezama osuđenog lica. Kada je policija zakonom ovlašćena da vrši kontrolu izvršenja vanzavodskih sankcija sud direktno dostavlja svoju odluku (rešenje, presudu) policiji. U slučaju da okrivljeni (osuđeni) ne postupa po naloženim merama, odnosno prekrši izrečenu krivičnu sankciju ili meru policija o tome obaveštava sud i/ili Poverenika.

Kada se radi o izvršenju kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje policija obaveštenje o izvršenju iste dobija od Poverenika. Tako, u predmetu Osnovnog suda u Valjevu K.br.84/16 od 29. juna 2016. osuđeno je lice na 5 meseci „kućnog zatvora“ bez primene elektronskog zatvora zbog izvršenja krivičnog dela 124. st. 1 i 138. st. 1 KZ. Programom izvršenja Poverenik je odredio da može napuštati navedene prostorije od 28. septembra 2017. svakog dana od 13 do 15 časova. O istom policija je obaveštena dopisom 24. oktobra 2017. Naknadno, 7. novembra 2017. je dostavljeno da od 3. oktobra 2017. navedeno lice može napuštati prostorije i svakog dana u periodu od 7,15 do 10 časova radi odlaska u Opštu bolnicu u Valjevu radi preuzimanja metadonske terapije. Zanimljivo je to da je navedeno lice prethodno osuđivano i za krivično delo nasilje u porodici iz člana 194. stav 1 KZ pa se postavlja pitanje kako će policija reagovati u ovakvim ili sličnim slučajevima ako osuđeno lice bude prijavljen za nasilje u porodici prema članu porodice sa kojim živi u istom domaćinstvu. Obaveze nadležnog policijskog službenika je da izvrši lišenje slobode (dovođenje i zadržavanje na osnovu odredaba ZSNP) a ako na osnovu procene rizika utvrdi da postoji neposredna opasnost od nasilja u porodici da donese naređenje kojim izriče hitne mere – a jedna od mera je i privremeno udaljenje iz stana. Da li to znači da policija primenom ZSNP može da prekine izvršenje sudske kazne kućnog zatvora? Smatramo da nadležnom policijskom službeniku nije ostavljena alternativna mogućnost.

Tako, lice S.A. je osuđeno na 10 meseci kućnog zatvora zbog izvršenja krivičnog dela nedozvoljenog prelaza državne granice i krijumčarenje ljudi u pokušaju iz člana 350. st. 2 u vezi čl. 30 KZ.²⁴Prethodno je isto lice osuđivano 2003. zbog krivičnog dela krađe na uslovnu osudu i teške krađe na 10 meseci zatvora, a 2007. zbog ilegalnog prometa opojnih droga na 2 godine i tri meseca. Prvo nam se nameće pitanje svrhe kazne kućnog zatvora kada

---

24 Presuda Osnovnog suda u Mionici K.br.132/15 od 16.5.2016. i KZ.1.br.320/16 od 13.9.2016.

---

ciljeve resocijalizacije nisu postigle uslovna osuda i dve kazne zatvora. Poverenik je izradio *Program izvršenja kazne kućnog zatvora uz primenu elektronskog nadzora* 21. decembra 2017. kada je kazna počela da se izvršava na adresi stanovanja imenovanog u Valjevu. Nadležna područna policijska uprava je o istom obaveštena 5. aprila 2018, odnosno 3,5 meseca nakon početka izvršenja. Istog dana kada je Program izvršenja dostavljen Policijskoj upravi Valjevo drugaica nevenčane supruge osuđenog lica je prijavila policiji da S.A. vrši fizičko nasilje nad nevenčanom suprugom. Policijska patrola koja je izašla na lice mesta događaja, u kući je zatekla S.A. njegovu nevenčanu suprugu i njegovog oca. Supruga je potvrdila da trpi psihičko i fizičko nasilje i da ju je suprug neposredno pre dolaska policije vršio nasilje a da je prethodno i 20. marta 2018. udarao po glavi i telu, davio je i pretio ubistvom. Osuđeni S.A. je doveden i zadržan po odredbama ZSNP, izrečene su mu obe hitne mere (Np.143/18 od 6.april 2018). U razgovoru sa suprugom došlo se do saznanja da isto lice ima u kući eksplozivne materije, vazдушnu pušku, samostrel i da je imao i određenu količinu opojnih droga. Nakon izricanja hitnih mera uhapšen je i sproveden uz krivičnu prijavu nadležnom javnom tužilaštvu.

U sledećem predmetu Osnovnog suda u Valjevu K.br.268/16 od 30. avgusta 2016. okrivljeni, koji je prethodno više puta osuđivan, osuđen je zbog izvršenja krivičnog dela nedavanje izdržavanja iz člana 195. st 1 KZ na kaznu „kućnog zatvora“ u trajanju od 4 meseca bez elektronskog nadzora. U trenutku donošenja Programa izvršenja ove kazne od strane poverenika, navedeno lice je prvostepenom presudom istog suda K.br.162/16 od 17. oktobra 2016. bio osuđen za nasilje u porodici iz člana 194. stav 1 KZ na kaznu zatvora u trajanju od 6 meseci. Program izvršenja je dostavljen policiji 7 decembra 2017. pri čemu je naznačeno da se kazna izvršava od 16. novembra 2017. U *Programu* se navodi da osuđeni prihvata izvršenje kazne kućnog zatvora uz primenu elektronskog nadzora? Odobreno mu je napuštanje stana svakog dana u periodu od 13-15h. Pri tome, u *Programu izvršenja* nije navedeno sa kim lice stanuje u stanu u kom izdržava kaznu. Dana 13. februara 2018. bivša nevenčana supruga je prijavila da je osuđeni u 8.00 h ispred kapije jedne osnovne škole (udaljena od njegovog stana više od 3 km) bez njenog odobrenja preuzeo njihovo zajedničko dete (rođeno 2014. godine) i odveo u nepoznatom pravcu. Ista se naknadno izjasnila da je postigla dogovor o boravku deteta kod njega i da ne traži postupanje od strane policije. Dana 25. februara iste godine bivša nevenčana supruga prijavila je da je osuđeni za prethodnih nekoliko dana više puta vređao putem telefona i pretio joj. Policija, istog dana oko 20.15 h postupajući po prijavi nije zatekla osuđenog na kućnoj adresi. Isti se pojavio nakon 25 minuta od dolaska policije i to nakon nekoliko telefonskih poziva upućenih od strane postupajućih policijskih službenika. U prvom telefonskom razgovoru je saopštio da se nalazi u kući, nakon toga se nije javljao na telefon, a onda je od strane policijskih službenika viđen kako ide pešice iz pravca susedne ulice. Prema istom su primenjena ovlašćenja dovođenje i zadržavanje u prostorijama PU Valjevo, a nakon procene rizika izrečena mu je hitna mera „privremena zabrana učiniocu da kontaktira žrtvu nasilja i prilazi joj“ (PU Valjevo, br. 82/18 od 25. februara 2018). Prilikom procene rizika utvrđeno je da su učinilac i žrtva nasilja u porodici stanovali zajedno sa zajedničkim sinom (rođen 2014.) i njenom ćerkom (rođena 2010.) do 2015., ona je otišla sa decom kod svojih roditelja, pa se naknadno vratila (nakon početka izdržavanja kazne kućnog zatvora) gde su zajedno živeli do 20-tak dana pre prijave događaja kada je nevenčana supruga napustila istog i sa decom otišla da živi na drugom mestu. Pri tome, kada je bez njenog pristanka preuzeo zajedničko dete ono je bilo sa njim u stanu desetak dana uz njenu saglasnost. Rešenjem Osnovnog suda u Valjevu Np.br.57/18 od 26. februara 2018. hitna mera je produžena. O svemu navedenom pismenim

---

putem je obavešten Poverenik, koji je preko Povereničke službe trebao da obavesti sud, ali „kazna kućnog zatvora“ nije menjana.

U narednom primeru Poverenik je Policijskoj upravi Valjevo 15. aprila 2016. dostavio obaveštenje da je osuđeno lice 12. februara započelo izvršenje kazne zatvora u prostorijama u kojim stanuje bez primene elektronskog nadzora u trajanju od godinu dana, po presudi Osnovnog suda u Valjevo K.br.264/13 od 18.05.2015. godine. Poverenik je odredio da isti može u periodu od 15-17h svakog dana boraviti na svežem vazduhu van prostorija u kojima izdržava kaznu, a naknadno je odlučeno da od 7. aprila 2016, u periodu od 12-15h svakog dana sem nedelje može boraviti u ugostiteljskom objektu radi obavljanja radne delatnosti. Prethodno, isto lice je policija u vreme novogodišnjih praznika 2. januara 2012. godine u 2,30h uhapsila zbog izvršenja krivičnog dela nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje, i prometa oružja i eksplozivnih materija iz člana 348 stav 4 a uvezi stava 1 KZ, nakon što ga je zatekla kako nosi pištolj i okvir sa tri metka koje je prethodno neovlašćeno nabavio. Pri tome je pokušao da pobjegne policijskim službenicima, iskočio iz putničkog vozila, trčeći bežao od istih, ispustio pištolj, dohvatio ga, nastavio trčeći da beži ali je sustignut od istih i uz primenu sredstava prinude savladan a oružje mu je iz ruke oduzeto. Viši sud u Valjevu mu je odredio pritvor u trajanju od 2. do 26. januara 2012. Nakon toga, u vreme trajanja postupka dok se osumnjičeni branio sa slobode, došlo je do izmena i dopuna KZ, pa je postupak prešao u nadležnost osnovnog suda. Glavni pretres je više puta odlagan zbog odsustva okrivljenog. Iako je u trenutku činjenja dela predviđena kazna zatvora bila od 2-12 godina a u trenutku izricanja presude od 2-10 godina, istom je kazna ublažena. Sud je naveo sledeće razloge: da nije osuđivan (prethodno podneto više krivičnih prijava zbog krivičnih dela protiv javnog reda i mira i protiv života i tela), u vreme izvršenja dela nije imao navršenih 21 godinu života (20 godina i 4 meseca), od momenta izvršenja krivičnog dela do izricanja presude proteklo više od tri godine (postavlja se pitanje čijom krivicom – suda ili odbrane okrivljenog jer su se svedoci (policijski službenici) uredno javljali na pozive suda). Javno tužilaštvo, okrivljeni i njegov branilac nisu ulagali žalbu na presudu, što znači da su sve stranke bile zadovoljne odmerenom kaznom. Ne treba postavljati pitanje koliko je efikasno pravosuđe u državi u kojoj krivični postupci traju tri godine a osumnjičeni je uhapšen u toku izvršenja krivičnog dela za koje se može izreći kazna zatvora od 2-12 godina, određen mu je pritvor (isti od početka obezbeđen u krivičnom postupku), predmeti krivičnog dela (oružje i municija u ilegalnom posedu) privremeno oduzeti, a svedoci u postupku su policijski službenici (stalno dostupni da se odazovu na poziv suda). Pri tome, lice je bilo više puta osuđivano zbog činjenja prekršaja sa elementima nasilja iz oblasti Zakona o javnom redu i miru. Smatramo da ovakva (ne)efikasnost pravosuđa i sudska kaznena politika u najmanju ruku demoralise policijske službenike u suzbijanju kriminaliteta, jer isti rizikuju svoj život prilikom hapšenja ovakvih lica sa oružjem spremnim za upotrebu a nakon toga sudski postupci se razvlače u nedogled i izriču kazne ispod zakonskog minimuma, pri čemu sud kao jednu od olakšavajućih okolnosti navodi dužinu trajanja postupka. Pri tome, ovakav način izdržavanja kazne nema efekat generalne prevencije već suprotan efekat - svojevrsan „poziv da se vrše krivična dela“.

U sledećem primeru lice je osuđeno na kaznu 12 meseci kućnog zatvora zbog izvršenja krivičnog dela razbojništva iz člana 206 stav 2 a u vezi člana 33 presudom Višeg suda u Somboru SPK 20/16 od 14.oktobra 2016. Poverenik je Policijsku upravu u Valjevu obavestio 26. decembra 2017. da je lice od 5.decembra 2017. počeo da izvršava kaznu. Neposredno pre toga, 21. decembra 2017. po naredbi sudije za prethodni postupak Višeg suda u Valjevu izvršen

---

je pretres stana u kome lice izdržava kaznu. Pronađeno je 7,2 grama opojne droge marihuane i elektronska vagica za precizno merenje. Isti je doveden do prostorija policijske uprave, saslušan i nakon toga pušten da se vrati na izdržavanje kazne kućnog zatvora.

Nije redak slučaj da policija liši slobode osuđenog koji izdržava kaznu kućnog zatvora. Tako, u predmetu Višeg suda u Valjevu K. br.5/14 od 3. marta 2014. protiv osumnjičenog A.A., vođen je krivični postupak za neovlašćeni promet opojnih droga ali je osuđen za krivično delo neovlašćeno držanje opojnih droga iz člana 246a KZ na kaznu kućnog zatvora u trajanju od 10 meseci uz primenu elektronskog nadzora. Poverenik je dostavio obaveštenje policiji 31. jula 2015. da isti od 21. jula 2015. do 6. maja 2016. izvršava kaznu. Po naredbi Višeg suda u Valjevu, 29. septembra izvršen je pretres kuće/stana u kojem je osuđeni izvršavao kaznu. Lice je zatečeno sa maloletnom osobom ženskog pola (2001 godišta) sa koja je izjavila da se druži sa osuđenim licem od aprila 2015., da često boravi kod njega i da je nameravala da započne emotivnu vezu sa njim. U pretresu je pronađeno oko 12 grama opojne droge heroin i oko 120 grama baze za miksovanje. U toku pretresa u stan je ušlo treće lice (prijatelj osuđenog) kod koga je pretresom pronađeno 8 grama opojne droge marihuane. Osuđeno lice, na izdržavanju kazne kućnog zatvora, je uhapšeno i po odobrenju višeg javnog tužioca zadržano. U zakonskom roku, uz krivičnu prijavu Ku 735/15 od 1. oktobra 2015. zbog osnova sumnje da je učinio krivično delo neovlašćenog prometa opojne droge iz člana 246 stav 1 predat je javnom tužiocu.

Kada je u pitanju mera bezbednosti zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama iz čl. 89b KZ propisano je da sud može učiniocu krivičnog dela izreći ovu meru bezbednosti kada je to radi zaštite opšte bezbednosti neophodno, dok je odredbom istog člana, stavom 5, propisano da se zakonom može odrediti kada je izricanje ove mere obavezno, što je zakonodavac i učinio u smislu stava 6 člana 344a KZ „Nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi“. To znači da je za krivično delo iz člana 344a ova mera bezbednosti obavezna uz krivičnu sankciju a može se izreći za druga krivična dela učinjena na sportskoj priredbi ili javnom skupu ili u vezi s njima ukoliko je to potrebno radi zaštite opšte bezbednosti.

Ova mera se izvršava tako što je osuđeni kome je izrečena mera dužan da se neposredno pre početka vremena održavanja određenih sportskih priredbi lično javi službenom licu u područnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj stanici, na području na kojem se učinilac zatekao i da boravi u njihovim prostorijama za vreme održavanja sportske priredbe. Prilikom svakog javljanja lica sa ovakvom merom u službene prostorije MUP-a, službeno lice (najčešće radnik dežurne službe) to evidentira, pri čemu se u svakom trenutku može izvršiti pretraga u jedinstvenom informacionom sistemu MUP-a za sva lica kojima je izrečena zaštitna mera i utvrditi da li se ona poštuje. Ukoliko osuđeno lice ne poštuje izrečenu zaštitnu meru, policija dostavlja dopis nadležnom sudu radi preduzimanja mera iz sudske nadležnosti.²⁵

U vremenskom periodu 2011.-2014. Višem javnom tužilaštvu u Valjevu policija je podnela 32 krivične prijave zbog osnova/osnovane sumnje da je učinjeno krivično delo iz člana 344a KZ protiv 41 osumnjičenog. Pravnosnažno je presuđeno u 14 predmeta i 16 lica je osuđeno uslovnom osudom a jedno lice kaznom zatvora. Za svih 17 lica je izrečena mera bezbednosti zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama. Takođe, u svim pravnosnažno

---

25 S. Marković; Mera bezbednosti „Zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama“ u praksi policije i pravosuđa, *NBP - Žurnal za kriminalistiku i pravo*, Kriminalističko-policijska akademija, godina XXI, Beograd, broj 1, 2016, str.144,

osuđujućim presudama izrečena je i novčana kazna kao sporedna kazna uz uslovnu osudu, odnosno kaznu zatvora. Zanimljivo je i to što je u gotovo svim presudama novčana kazna izrečena u dnevnim iznosima. Protiv 10 lica je odbačena krivična prijava zato što je javno tužilaštvo smatralo da nije učinjeno krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti, a protiv 14 lica je odbačena krivična prijava uz primenu oportuniteta (prethodno ispunili obavezu da na račun propisan za uplatu javnih prihoda uplati određeni novčani iznos, koji se koristi za humanitarne ili druge javne svrhe). Od 41 lica koje je policija osumnjičila za izvršenje ovog krivičnog dela, samo jedno lice osuđeno na kaznu zatvora u granicama između posebnog zakonskog minimuma i maksimuma i to na šest meseci, ali i u tom predmetu lice je osuđeno na tzv. kućni zatvor. Iz navedene analize možemo da zaključimo, ako uzmemo u obzir da je čak 16 lica osuđeno na uslovne osude, jedno na vanzavodsku sankciju „kućni zatvor“, a protiv 14 lica uz primenu oportuniteta odbačena krivična prijava, da je odnos javnog tužilaštva prema ovom krivičnom delu neprihvatljiv i da kaznena politika suda nije usklađena sa kaznenom politikom zakonodavca. Alternativne sankcije su u svim slučajevima bile primarne a ne sekundarne sankcije. U svim pravosnažno osuđujućim presudama za ovo krivično delo izrečena je mera bezbednosti zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama, i to u svim predmetima, u minimalnom trajanju (jedna godina). Analizom izvršenja mere bezbednosti stekli smo utisak da sud, nakon donošenja presude, nije zainteresovan za njeno izvršenje. Iz mnogobrojnih primera videli smo da on često samostalno ne dostavlja presudu policiji koja je nadležna za praćenje sprovođenja mere bezbednosti, već to čini naknadno, po zahtevu policije. Pri tome dešava se da mera bezbednosti uveliko traje, a policija ne znajući za nju ne može da kontroliše njeno izvršenje. Takođe, na obaveštenja policije o neizvršavanju mera bezbednosti, sud ne reaguje, ili ih prećutno opravdava. Tako, u izvršenju mere bezbednosti u predmetu Višeg suda u Valjevu, K. br. 2672014 od 14. maja 2014. sud je odgovorio PU Valjevo pismenim dopisom da je osuđeno lice dostavilo opravdanja o razlozima neizvršenja mere bezbednosti, tako da uslovna osuda ostaje na snazi. U analiziranom periodu javno tužilaštvo nije pokrenulo nijedan postupak opoziva uslovne osude.²⁶ Poslednjim izmenama i dopunama KZ²⁷ inkriminisano je novo krivično delo u članu 340a „kršenje zabrane utvrđene merom bezbednosti“ kojim je propisano da „ko prekrši zabranu utvrđenu izrečenom merom bezbednosti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.“ Smatramo da je bilo efikasnije rešenje da je kršenje mera bezbednosti bilo propisano kao prekršaj a ne krivično delo, jer nam praksa pokazuje da je za prvih 6 meseci primene ZSNP podneto 772 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka zbog kršenja hitnih mera, odnosno zbog činjenja prekršaja iz član 36. st 1 ZSNP, pri čemu je ukupno osuđeno 624 lica i to 586 kaznom zatvora,²⁸ 34 novčanom kaznom i 4 lica opomenom, iako mogućnost izricanja opomene zakonom nije predviđeno za ovaj prekršaj, a 32 osobe su oslobođene od prekršajne odgovornosti.²⁹ Analiza kaznene politike sudova za ostala krivična dela nam pokazuje da ovakvu efikasnost ne možemo očekivati u krivičnom postupku naročito kada je zaprečena novčana kazna, odnosno kazna zatvora do šest meseci kao primarna.

26 Šire: S. Marković; Mera bezbednosti „Zabranu prisustvovanja određenim sportskim priredbama“ u praksi policije i pravosuđa, *NBP - Žurnal za kriminalistiku i pravo*, Kriminalističko-policijska akademija, godina XXI, Beograd, broj 1, 2016, str. 133-161

27 U KZ dodat novi član 340a koji je propisan izmenama objavljenim u „Sl. glasniku RS“, br. 94/2016 od 24. novembra 2016. godine i koji stupa na snagu 1. juna 2017. godine.

28 U prvih 6. meseci primene ZSNP ukupno je osuđeno 586 lica na 13863 dana zatvora zbog činjenja prekršaja iz člana 36. stav 1, što je u proseku 23,6 dana zatvora po okrivljenom. Kazna zatvora do 20 dana izrečena je u 332 presude, od 21 do 40 dana u 176 presuda, a od 41 do 60 dana u 78 presuda. Zanimljivo je da je Prekršajni sud u Beogradu u dva predmeta okrivljenima izrekao najveće zakonom predviđene jedinstvene kazne zatvora u trajanju od 90 dana (60+30) zbog sticaja sa prekršajem iz člana 9. stav 1 ZOJRM (presuda Prn. 39/17 od 25.11.2017 i presuda Prn 738/17 od 28.7.2017. godine).

29 Podaci MUP-a RS dobijeni po zahtevu za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, dopis broj 037-50/17 od 14.12.2017.

Zaključak

Izricanje alternativnih sankcija i mera dominira u sudskoj kaznenoj politici u Srbiji ali samo u odnosu na uslovnu osudu koju ne prati druga obaveza jer takva uslovna osuda čini 54% svih izrečenih sankcija ili oko 85% svih alternativnih sankcija. Pri tome alternativne sankcije u čijem izvršenju nadzor vrše policija ili Poverenik čine od 6 do 7 % od ukupnog broja izrečenih krivičnih sankcija.

U navedenim primerima iz prakse videli smo da i u ovako malom broju izrečenih alternativnih sankcija čiji nadzor treba da vrše državni organi izvršenje se sprovodi bez adekvatne kontrole. Saradnju između suda, policije i Poverenika ne možemo oceniti kao uspešnu. Kontrola izvršenja alternativnih sankcija i mera postoji sa stanovišta forme ali ne i suštine. Pri tome, ovakve sankcije i mere nemaju pozitivan efekat u smislu specijalne i generalne prevencije.

Smatramo da je pored pooštavanja sudske kaznene politike, gde uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom treba da bude dominantni vid izvršenja ove vrste sankcije, neophodno na bolji i efikasniji način odrediti ulogu policije i Poverenika u vršenju kontrole izvršenja alternativnih sankcija. Pri tome, moraju se izgraditi i mehanizmi koji će dovesti do zamene „sekundarne“ kazne „primarnom“ ukoliko dođe do kršenja iste od strane osuđenog tokom izvršenja. Dobar primer takvog postupanja je ustanovljeni sistem prekršajnog kažnjavanja zbog kršenje hitnih mera propisanih i izrečenih u skladu sa ZSNP.

Literatura

- Đorđević Đ., Nove kazne u Krivičnom zakoniku Republike Srbije, u zborniku: Stanje kriminaliteta u Srbiji i pravna sredstva reagovanja – I deo, ur. Đorđe Ignjatović, Pravni fakultet u Beogradu, 2007, str. 172-186
- Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, „Službeni glasnik RS“, br. 55/2014,
- Zakon o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera, „Službeni glasnik RS2, br. 55/2014
- Zakonik o krivičnom postupku, „Službeni glasnik RS“, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014
- Ignjatović Đ., Pravo izvršenja krivičnih sankcija, Pravni fakultet u Beogradu, 2008.
- Jovašević D., Rad u javnom interesu - teorija, praksa, zakonodavstvo, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, LXIV, 2013, str. 15-32
- Krivični zakonik, „Službeni glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016
- Kolarić, D. Marković, S; *Pojedine nedoumice u primeni Zakona o sprečavanju nasilja u porodici*, Anali Pravnog fakulteta, Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu, Beograd, br. 1/2018, str. 45-71.
- Marković S. Mera bezbednosti „Zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama“ u praksi policije i pravosuđa, *NBP - Žurnal za kriminalistiku i pravo* (glavni i odgovorni urednik: prof. dr Dragana Kolarić), Kriminalističko-policijska akademija, godina XXI, Beograd, broj 1, 2016, str.133-161,
- Mrvić Petrović N., Delotvornost elektronskog nadzora kao sastavnog dela alternativne krivične sankcije ili mere, *NBP - Žurnal za kriminalistiku i pravo*, Kriminalističko-policijska akademija, godina XX, broj 2, Beograd, 2015, str. 97-107
- Pravilnik o načinu izvršenja vanzavodskih sankcija i mera i organizaciji i radu Poverenika, „Službeni glasnik RS“, br. 30/2015,
- Simić I., Trešnjev A., Krivični zakonik sa kraćim komentarom, Beograd, 2010,
- Sporazum o saradnji Ministarstva pravde i Ministarstva unutrašnjih poslova, br. 5183/2016-9, od 19. juna 2017. godine
- Škulić M., Alternativne krivične sankcije, u zborniku „*Kaznena politika kao instrument državne politike na kriminalitet*“, Savetovanje - Banja Luka, 11-12. april 2014, str.246-255.

The Role of the Police in the System of Enforcement of Alternative Sanctions and Measures

Summary

The author analyses the application of certain alternative criminal sanctions and measures in practice, as well as the role of the police in the enforcement system, with a special emphasis on the control of the execution of house arrest, conditional sentence with protective supervision, the conditional sentence that may be repelled if the security measure is breached, the ban on attending certain sports events, as well as house arrest. Such a study aimed at identify and scientifically describe, in the proper methodological procedure, the key problems in the practice of state authorities and institutions imposing, enforcing and controlling the enforcement of extra-carceral sanctions and measures prescribed by the Law. By applying the method of content analysis, statistical method, comparative and formal and logical analysis, the author has examined several examples from the practice of courts, the commissioner's department and the Ministry of Interior. In parallel, he analyzed the results of the current theoretical research and the relevant legislation. The key issues that were identified is the ambiguity of procedure: the imposing and ordering alternative sanctions and measures, the implementation and control thereof. The conclusion confirmed the roots of the said above described problems: 1) the failure to adopt or timely adopt the proper bylaws and 2) selective application of the Law. The consequences is a low level of protection of the victims and the failure to achieve the goals of special prevention.

Key words: Police, the Commissioner, conditional sentence, house arrest, the principle of opportunity of criminal prosecution

---

30 Assistant professor at the Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade (sasamarkovic975@gmail.com).